

BILTEN KIP

Juli-Avgust 2003

Ovaj bilten je objavljen radi potpunijeg upoznavanja sudstva Kosova o aktivnostima KIP. Ova publikacija je podijeljena sudijama i tužiocima na Kosovu. Mesečni bilten KIP sada sadrži članke pripadnika KIP koje se tiču stvari od interesa za sudije i tužioce koji rade na Kosovu.

Nacrti Krivičnih Zakona I Maloletnici

Maloletnici su posebna kategorija izvršilaca krivičnih dela.

Svi krivični zakoni koji se primenjuju na Kosovu, sadrže posebne odredbe o maloletnim izvršiocima krivičnih dela.

Krivični zakon Jugoslavije, pored ostalih, sadrži odredbe o starosnoj granici kod primene krivičnih sankcija prema maloletnicima (nekažnjavanje dece), posebne vrste krivičnih sankcija prema njima, odredbe o mogućnosti vođenja krivičnog postupka i izricanju sankcija u zavisnosti od starosti maloletnog učinioca u vreme suđenja, određivanju vaspitnih mera prema mlađim punoletnim licima. Odredbe koje se tiču vaspitnih mera, izmene odluke o izrečenoj vaspitnoj meri, njenom obustavljanju i ponovnom odlučivanju o vaspitnoj meri, izvršenju kazne maloletničkog zatvora i druge, sadržane su u Krivičnom zakonu Kosova i Krivičnom zakonu Srbije. U vezi krivičnog postupka prema ovoj kategoriji učinilaca krivičnog dela, Zakon o krivičnom postupku sadrži čitav niz specifičnih odredbi koje su obuhvaćene u posebnom poglavlju. Ovaj postupak spada u grupu takozvanih posebnih postupaka. Konačno, Zakon o izvršenju krivičnih sankcija, pored ostalih, sadrži i odredbe o izvršenju krivičnih sankcija prema maloletnicima.

Posebna radna grupa je radila u sačinjavanju posebnog Zakona o maloletnicima koji bi sadržao sve pomenute odredbe. Dakle, kao prvo, taj bi zakon bio svojevrsna kodifikacija, jer bi sadržao sve krivičnopravne odredbe o maloletnicima na jednom mestu a, s druge strane, sadržao bi i neke nove ili izmenjene odredbe sa ciljem osavremenjava zakona.

S druge strane, javnost je upoznata da su sačinjeni nacrti Privremenog krivičnog zakona Kosova i Privremenog zakona o krivičnom postupku Kosova. Prvi sadrži odredbe koje su ranije bile uvrštene u opšti i posebni deo krivičnog zakona Jugoslavije, koje su sada nešto izmenjene, a sadrže i dopune, kao i odredbe ranije sadržane u krivičnom zakonu Kosova i Krivičnom zakonu Srbije. Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova, u nacrtu koji je sačinjen, znatno se razlikuje od Zakona o krivičnom postupku koji se sada primenjuje, posebno u delu koji se tiče nadležnosti policije, javnog tužioca i istražnog sudije.

Ono što je od posebne važnosti, jeste da pomenuti nacrti ne sadrže odredbe o maloletnicima. Te su odredbe odvojene i uvrštene u nacrt Zakona o maloletnicima.

Paralelno stupanje na snagu svih pomenutih nacrta zakona je od posebne važnosti. U slučaju da Privremeni krivični zakon

Kosova i Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova budu potpisani i stupili na snagu a da se isto ne učini i sa Zakonom o maloletnicima, bićemo u situaciji da neće postojati krivičnopravne odredbe o maloletničkom postupku i prema maloletnim učiniocima krivičnih dela neće postojati mogućnost vođenja krivičnog postupka. Ovo s razloga što će pomenuti Privremeni zakon o krivičnom postupku Kosova staviti van snage raniji zakon, te odredbe o maloletnicima neće postojati. U cilju detaljnijeg pojašnjenja, navešću neke delove prelaznih i završnih odredbi oba nacrti.

U prelaznim i završnim odredbama nacrti Privremenog krivičnog zakona Kosova (čl.354.) rečeno je da će odredbe krivičnopravnog zakonodavstva koje se primenjuju prema maloletnim učiniocima krivičnih dela, mentalno nesposobnim osobama i onima ograničenih sposobnosti, prema osobama zavisnim od droge ili alkohola i dalje biti primenjivane i nakon stupanja na snagu ovog zakona, sve dok ne budu doneti posebni zakoni za ovu kategoriju osoba. Nadalje se u prelaznim i završnim odredbama istog zakona, u čl.359. kaže da će danom stupanja na snagu ovoga

zakona, prestati primena odredaba **krivičnog zakona, kojima su uređena pitanja u ovom zakonu**, ako izričito nije određeno drugačije u ovom zakonu (članovi 342.343,344 i 345).

Zaključak je da se sve odredbe tiču **materijalnog krivičnog zakona**. S toga je jasno da će odredbe “starih” materijalnih zakona biti primenjive sve dok se novi zakon u toj oblasti ne donese.

Situacija nije ista sa procesnopravnim zakonom. U prelaznim i završnim odredbama nacrti Privremenog zakona o krivičnom postupku Kosova takva odredba ne postoji. Tačnije, u čl.554 završnih odredbi se kaže decidirano **“stupanjem na snagu ovog zakona, odredbe zakona koji je na snazi kojima se uređuju stvari ovog zakona prestaće sa primenom, osim ako ovim zakonom nije drugačije određeno”**. Stoji činjenica da maloletnička oblast nije drugačije određena već je izostavljena, te po mom shvatanju tu postoji vakum koji će postojati sve dok Zakon o maloletnicima ne bude stupio na snagu.

Nesrin Lushta
Kosovski institut za pravosuđe
16. jun 2003.

Nezavisnost Sudija I Tužioca Na Kosovu

Jedna Važna Tema – Ne Samo Za KIP

Prestavljen od strane Dr.Horst Proetel

Paragraf 9.4.4 UNMIK/ Uredbe/ 2001/9 koji se odnosi na “ Ustavni Okvir za Privremenu Samo - Upravu na Kosovu stoji demonstrativno: **Sudije treba da su samostalne i nepristrasne.**

Šta to znači i kako to ostvariti i steći je jedno od težih pitanja o kojima se razgovaralo na seminaru KIP na temu “ Etičkog kodeksa i profesionalnog ponašanja sudija i tužioca.” Ovaj seminar se ponavlja više puta zaredom i na raspolaganju je svim kolegama u zemlji, pokušava da se bavi fundamentalnim pitanjima koji se odnose na našu profesionalnu poziciju i odgovarajuća prava i obaveze.

Šta znači samostalnost i nepristrasnost je jedno od pitanja koje postavljamo kandidatima koji se kandiduju za upražnjena mesta kao sudije i tužioci prilikom intervjuja Kosovskog Saveta za Sudije i Tužioce (KSST). Moj utisak kao člana ovog saveta je da tu postoje neke konfuzije i nesigurnosti, pogotovu u definisanju oba termina i posledica koje se javljaju u praksi.

Samostainost Od Koga I Od Čega

Pravni sistem u celini treba posebno da se organizuje i mora da bude predviđen od strane vlade u prenošenju zadatka koji se moraju ispuniti. Ali samostalnost je jedan atribut, svaki sudija lično ima koristi od toga,iako to nije privilegija. On ili ona je ustvari aktivan organ koji treba da ostvari pravdu.

Sudija je samostalan u obavljanju svojih profesionalnih dužnosti i u odnosu na odlike koje on sam donosi. To se zove ” samostalnost in rem “.

U tom smislu on/ona nije sasvim nezavisna od prve državne sile, zakonodavstva. U protivnom on/ona treba da primenjuje zakon korektno, donošenjem sudskih odluka koje odgovaraju konkretnom slučaju i na način kako će one biti interpretirane. Oni treba da rade ispravno, profesionalno i “sa visokim moralnim i karakternim vrednostima”.(9.4.7 Ustavni Okvir).

Sudija može postati nezavistan samo u koorelaciji sa drugom silom države, izvršne upravne vlasti. Ovde leži konkretna opasnost nezavisnosti, čak i u starim demokratijama vladavine prava. Uticaj izvršne vlasti je ustvari način kako da se regrutuju, ocene i promovišu sudije, podele poslovi, nadležne vlasti i disciplinske sankcije. Organi mogućih kršenja nezavisnosti su vrlo često predsednik suda, koji je istovremeno i predstavnik izvršne vlasti u sudu i u svom okrugu.

Mere U Ojačanju Nezavisnosti Sudija

U razvijenim pravnim sistemima sve je urađeno u ojačanju pravosudnog samo-upravljanja prenosom disciplinske sile ka nezavisnim sudovima,koji takođe imaju odgovornosti prema državi,ako se late nezavisnost sudije .Sudije i tužioci osnivaju udruženja u kojima postaju kritični promatrači pravosuđa i nude pomoć u odbrani samostalnosti svojih kolega. Razvitak stabilne i hrabre ličnosti sudije je

potrebna. Verovatno će trebati vremena i volje da se u tome uspe, što zavisi od toga koliko su sudije izpoštovane, pogotovu od vlade, u sprečavanju uticaja o sudskim akcijama i odlukama. Ne radi se o tome da su nama potrebni nadzorni organi, jer zahtevi građana u pronalaženju pristupa sudu mora biti ispoštovan i **“pošteno i javno suđenje u razumnom vremenu od strane nezavisnog i nepristrasnog tribunala zasnovanog na zakonu”** treba primeniti (član. 6 Evropske Konvencije o Ljudskim Pravima).

Da je svest kandidata koji se prijavljuju za mesto sudije koji se kandiduje, ponekad deficitarna mogu vam pokazatu jednim primerom.

Na pitanje da li su zabrinuti da jedan predsednik suda izda naređenje da standardizuje pravosuđe u svom sudu, pozivajući se na posebnu interpretaciju o nejasnoj odredbi, ovo pitanje nije poricano. Izgleda da neki kandidati nisu svesni problema molioca.

Nezavisnost U Ličnom Odnosu

Jedan ključan preduslov za nezavisnost sudija je da imaju razumne uslove za život i rad. Oni moraju biti postavljeni najmanje na jedan duži, siguran period vremena, izuzimajući mogućnost vlade da ih premesti – i pored toga da li zakon dozvoljava takvu promenu, i da se premeste iz svoje kancelarije i pored toga što je obavljena korektna disciplinska parnica.

Sadašnji pravni sistem je prilično dovoljan, ali još uvek postoji zabrinutost koja se odnosi na nedostatak pravnih srestava protiv premeštanja iz kancelarije, odlučeno od

strane Specijalnog Predstavnik Generalnog Sekretara–(SPGS) shodno odluci Kosovskog Saveta za Sudije i Tužioce –(KSST).

Još su problematičnije niske plate sudija i tužioca. Čak i onda ako bi uzeli u obzir opšte nedovoljne društvene uslove, pogotovu visok stepen nezaposlenosti i loša primanja uopšteno gledajući, plate domaćih sudija i tužioca ne odgovaraju izazovnim zadacima razvijenog sudstva zasnovanog na vladavini prava. Izgleda da je najniža ili skoro najniža plata na Balkanu, što čini ovu profesiju ekonomski ne-atraktivnom. Pravosuđe pretpostavlja da gubi najkvalifikovanije osobe i ugrožava gubitak takvih kolega u advokaturi i drugim naprednim profesijama. Odgovarajuće plate bi sprečile korupciju. Uglavnom izražavaju vrednost i poštovanje društvenog ranga u zakonski sistem, treću silu. To se mora ojačati kako bi se rešili dominantni problemi u regiji.

Nepriistrasnost Sudija I Tužioca

Etički kodeks i profesionalno ponašanje za sudije, koja se odnosi na UNMIK/Uredbu Br.2001/8, opisuje posebno odgovornost sudije, **“da postupa nepristrasno... u svim slučajevima i bez ikakvog uticaja sa strane, i da zasniva pravosudne zadatke zasnovane na činjenicama i da primenjuje zakon u svakom slučaju, bez ikakvog ograničenja, nepriklandne uticaje, podsticaja, pritisaka, pretnje uz potkupljivanje, posredno ili neposredno, iz bilo kog pravca”**

Slični zadaci su naimenovani u Etičkom Kodeksu i profesionalnom ponašanju tužioca.

Nezavisnost znači sudsko delovanje bez uticaja vlade, nepristrasnost je obavljanje dužnosti bez uticaja zainteresovanih osoba i pritisaka grupa, odlučivanje bez ikakvih irelevantnih motiva i nezakonitih interesa.

U tom pogledu mi treba da shvatimo da praksa i očekivanje društva o odlučivanju sudija i drugih autoriteta može biti različit u regijama. U svakom slučaju sudije i tužioci moraju biti trenirani u internacionalizaciji tih vrednosti i preduslova za jedno funkcionalno i prihvatljivo sudstvo rukovođeno zakonom, koje će da se bavi istinom. Mi treba da ohrabrimo naše kolege da praktikuju, ono što zahteva Etički

kodeks, ” u svako vreme i na način koji promovise javno poverenje u dostojanstvu, integritetu i nezavisnosti sudstva .”

Svi mi možemo pomoći u poboljšanju uslova rada kao što je rečeno. Jedna od odgovarajućih mera je takođe bolja zaštita domaćih sudija i tužioca, koji su primorani da same sebe čine nepopularnim.

--- *Dr. iur. Horst Proetel bio je glavni sudija Višeg Regionalnog Suda- Vrhovni Sud Thuringia/ Nemačka u Jeni i aktivan je već jednu godinu kao Sudski Zvanični Trener pri Kosovskom Institutu u Prištini. Član je Kosovskog Saveta za Sudije i Tužioce (KSST).*

Projekat Aktivnosti za Juli - Avgust 2003

- Obuka profesionalnih veština
- Seminar iz građanskog prava
- Seminar za sudije suda za preksaje
- Studiska poseta u inostranstvo

Obuka Profesionalnih Veština

30 Juni – 02 Juli, i 16 – 18, 21 – 23 Juli, 2003

KIP je, u saradnji sa Međunarodnom organizacijom za razvoj prava (IDLO), koja se fondira od strane USAID, organizovao seriju edukacije o profesionalnim veštinama koja je nazvana “Od zakazivanja predmeta do konačne odluke: građenje efektivnih veština kod odlučivanja.” Ova serija edukacija će biti fokusirana na razvoj najvažnijih veština potrebnih u radu sudije i tužioca. April je zabeležio početak drugog ciklusa ovog programa edukacije. Nove teme koje planiramo da pokrijemo jesu:

- Teme prvog dana edukacije uključuju značaj praktičnih veština, odnos između kvaliteta odluke i kašnjenja suda, izvršenje odluka, ljudska prava, pripreme za proces odlučivanja će započeti sa prezentacijom o “Veštinama sastavljanja i prezentacije”, zakonodavstvu o sadržini presude, optužnice i ostalih odluka.
- Drugi dan se nastavlja vežbama o formulaciji predmeta, sastavljanju i diskusijama o rezultatima vežbi i prezentacijom o “Istraživanju o odlučivanju”.

- Treći dan sadrži edukaciju sa vežbama koje se tiču analize sudskih odluka, prezentacijom o “Transparentnosti sudskih odluka”, studiranju pitanja koje se tiču izvršenja presuda sa posebnim fokusom na nadgledanju izvršenja presuda i diskusiji o tome kako poboljšati saradnju između odgovornih strana u procesu izvršenja.

Od 30 Juni – 02 Juli, učesnici će biti sudije krivičnog prava i javni tužioci. Onda od 16 – 18 i 21 – 23 Jula učesnici će biti sudije građanskog prava. Pozivi su dostavljeni radi njihovog odlučivanja na kojoj će sednici uzeti učešće. Sve sudije i tužioci na Kosovu biće pozvani na drugi ciklus edukacije, kao što su bili pozvani na prvi.

Seminar O Građanskom Pravu – Državina I Ometanje Državine

03 Juli 2003

Seminar iz građanskog prava je zakazan za 03 Juli, 2003. Teme koju su na rasporedu obuhvati će Državinu i Ometanje Državine. Sudije građanskog prava iz čitavog Kosova pozvani su da učestvuju.

Seminar za Sudije Suda za Prekršaje

09 Juli 2003

Seminar za sudije suda za prekršaje zakazan je za 9 Juli. Planirane teme su principi i institucije prekršajnog postupka, uvođenje i kurs o prekršajnom postupku i posebni postupak za maloletnike. Ovaj trening je na rasporedu za svaki kvartal u godini. Svaki put, različite grupe sudije suda za prekršaje su pozvane, radi pohađanja kursa za sve njih svih kroz čitavu godinu. Dvoje sudija iz Višeg suda za prekršaje zakazali su predavanje.

Drugi Događaji

Studiska poseta van zemlje

KIP nastavlja sa pripremom za sledeće studisko putovanje u Švajcarsku, koje je ponuđeno u našem godišnjem programu. Ova studiska poseta je zakazana za 23 – 29 Avgusta. KIP planira da pošalje deset (10) sudija i jednog sudskog trenera na ovaj trening. Zahtevi su prihvaćeni i selekcija odabira biće u junu. Pripreme za studisku posetu Bugarskoj su u toku. Isto tako su urađeni preliimiarni koraci u pripremi studiske posete Nemačkoj, koji su privremeno zakazane za period od 09-15 Novembra. Ovi događaji će se dogoditi u trećem i četvrtom kvartalu 2003.

